

„GESAMTKUNSWERK” – SZASZA MÓDRA

Az 1962-ben, Pécsen, egy nagyon „muzsikás” városban született Faltisz Alexandra grafikusművész és családja életét, s természetesen a művésznő alkotásait is át-meg átjárja a zene. Hivatásáról így vall: „Gyermekkorom óta mesékben élek, meséket rajzolok, néha írok is. Számomra a soha el nem múló szerelmet a mesék jelentik. Ez a hobbi, ez a munkám, ez az életem. Őszinte hittel vallom, hogy egy jó könyv elkísér egy életen át, mint ahogy az én életemet, látásmódomat is meghatározták a gyermekkori olvasmányok és a hozzá tartozó illusztrációk. Éppen ezért borzasztóan nagy felelősségnek tartom, hogy csak olyan munkát adjak ki a kezem közül, amit nyugodt szívvel adnék a saját gyermekem kezébe. Főként mesekönyv illusztrációkkal foglalkozom, de készítettem animációs filmeket, báb- és díszletterveket is.”

Faltisz Alexandra megszámíthatatlan elismerése közül a legelső szinte még „kislánykori” teljesítmény volt, 1976-ban a Dixieme Muse/Decima Musa nevű nemzetközi animációs filmfesztivál nagydíját nyerte el, mindössze tizennégy éves fejjel! Számtalan egyéb hazai és nemzetközi elismerés mellett 1993-ban megkapta a Nemzetközi Gyermekkönyv Tanács IBBY-díját, Lázár Ervin *Manógyár* és Nemes Nagy Ágnes *Aranyecset* című könyveinek illusztrálásáért. A hivatalos elismerésen túl az igazi babérboszorút Lázár Ervin barátsága, elismerése és szeretete jelentette az alkotónak. Alexandra egyike azoknak a képzőművészeknek, akik – egy fotóművész anya és egy grafikus apa gyermekeként – aprócska kora óta együtt élt a zenével. Nem csoda tehát, hogy életművében olyan sok zenei téma, muzsikus- és muzsikálás megjelenítés van mindmáig. Erre utaltam írásom részben

Richard Wagnertől *elorzott* címében, amikor az általa megalkotott „Gesamtkunstwerk” (összművészet!) fogalmat vettem kölcsön Alexandra profiljának jellemzésére. Kérésemre életének ezt a zenei vezetőszerzőjét így jellemezte, egy néhány soros, tömör, nagyon szép és hiteles vallomásban: „Egészen kicsi korunk óta mindig szólt nálunk a muzsika. Édesanyám nagyon szép lemezgyűjteménnyel rendelkezett, első fizetéseiből lemezeket és könyveket vett. Ezek elsősorban klasszikus zenei lemezek voltak. Aztán később már édesapámmal együtt gyarapították a gyűjteményt. Jazz ritkaságok (pl. lengyel jazz), klasszikusok, rock zene – minden megtalálható volt nálunk. A népzene általános iskolás koromban lépett be az életembe, mikor kórusban énekeltünk, még Pécsen. De igazán később szerettette meg velem barátnőm, Nagy Niké. Olyan gyönyörűen énekelt az otthonról hozott dalokat, hogy nem volt kérdés, ezt csak teljes szívvel szeretni lehetett. (Az sem véletlen – gondolom –, hogy később a férje Miquéu Montanaro lett, az occitán zenész, sőt, a fiából, lányából is kiváló muzsikusi vált. A barátságunk a mai napig tart.)”

Hogy ez a vallomás milyen hiteles, annak bizonyítékaul tallózzunk egy keveset Faltisz Alexandra zenei témájú munkái között. Az első és legfontosabb – fájdalom – akár Lázár Ervin „rekviemjének” is tekinthető, hiszen Ervin halála évében, 2006-ban látott napvilágot a lányával, Lázár Zsófiával közösen írt *Bogármese*, (Nők Lapja Műhely), amelyet Szasza illusztrált. Ez a meseregény *Sárközi Gyula* alapötletéből született, s ennek szövegén alapul az azonos című zenés táncjáték, amelyet a Madách Musical Tánciskola fergeteges sikert aratva adott elő. A könyv és az ihletéséből született darab két főszereplője két, rendkívül muzikális bogár, Csillagszemű, aki egy személyben jazz zongorista és az Erdei Bogárkórus avatott vezetője, s olykor még festőművész is, továbbá új barátja és pártfogoltja, a kórust szép hangjával erősítő Szivárványos, akinek gyógyulásért a bogár- és általában az erdei világ apraja-nagyja összefog. A képek közül most kettőt mutatunk be, látszólagos

mellékszereplőket, egy háromtagú falusi malac- akarom mondani: tücsökbandát, „akikkel” a könyv előzéklapján találkozhatunk már, no meg két erdei vagányt a „rapper” légycimborákat! Mint az öt figura életteli, mulatságos, szinte antropomorf lényecske, önálló egyéniséggel, stílussal; szinte a zenélésük és vékonyka bogárlábaik táncos robaja is kihallatszik a képekből:

Három évvel korábbi opus az a kép, amelyet Faltisz Alexandra (nagyon sokaknak, közkedvelt becenevén: „Szasa”!) 2003-ban készített, a *Mackómesék* (Palatinus Könyvesház) című antológia számára. A festmény Pilinszky János *Őszi cirkusz* című versének kétszeresen is csörgődobos, kezével is, lábával is ütemesen zörömbölő medvéjét örökíti meg. A Pilinszky versben csörgődob ugyan nem szerepel a mackós jelenetben, de a képzőművész

képzelete itt nem elvett a költőéből, hanem *hozzáadott* az eredetileg így hangzó versszakhoz:

„A cirkuszos nép muzsikál,
pereg a dobszó és ütemre
forog-forog és körbe jár
a lomha bölcs,
a barna medve.”

Ha pedig már cirkuszosokat emlegetünk, semmiképpen nem hagyható ki egy varázslatos, de – sajnálatos módon – soha meg nem jelent német gyerekkönyv sem, Gerrit Wöckener: *Der kleine Mann und der große Hund* című verses meséje, amelynek főszereplője egy aprócska zenebohóc, de szerepel benne egy igazi, büszke, jókora pálcájával vezénylő cirkuszi tamburmajor is:

Az eddigi mozgalmas muzsikusképek után nyugalmas szépséget áraszt a – szabadon Gustav Mahler után – „csodakürtjét” fújó törekeny és minden virágszirmából muzsikát árasztó jácinttündér, akivel a *Praktika Magazin* 2012-es számának áprilisi lapján találkozhatunk.

Lezárásként lássunk végül valami műfajában egészen mást. A már említett Madách Musical Tánciskola *Diótörő* előadásának hópehelylány-jelmeztervét, illetve a színpadon táncoló „sznyegurocska” lányokat. A *Tallér Csaba-Faltay Zsófia* házaspár nagy szeretettel és igazi művészettel parafrazeálta Csajkovszkij nem halványuló hatású, karácsonyi témájú balettjét. A helyszín ezúttal nem Marikáék tizenkilencedik századi úri háza, hanem egy mai árvaház. Ahonnan három testvér kiszökik, karácsonyi levegőt szívni. Látványuktól megelevenednek a közeli tér angyalai, s a balettből jól ismert Drosselmeier úr egyenesen főangyallá változik. Faltisz Alexandra – sokunkhoz hasonlóan – a Pécsi Nemzeti Színházban látta először ezt az ádáz Egérkirállyal és alattvalóival, s elsősorban természetesen magával Diótörő herceggel még drámaibbá tett, mindmáig nagyon népszerű történetet, s komoly kihívást látott abban, hogy a ma élő gyerekeket is meg tudja szólítani ez a klasszikus táncjáték. Érdeemes megfigyelni, hogy a jelmezterv leheletfinom világa hogyan lényegült át a színpadon

háromdimenziós, havas valósággá. Úgy vélem, maga Csajkovszkij is örömmel és szeretettel fogadta volna világhírű műve újrafogalmazását, nem morcosan, s végképp nem sértődötten.

Összefoglalva: talán ez a kicsi példatár is bizonyítja, hogy az illusztráló művész, ha nem iparos, hanem Isten adta tehetség, épp úgy, mint egy komponista, nem a szövegek – legyenek azok gyerekeknek vagy felnőtteknek szánt textusok – fantáziatlan, mindig engedelmes szolgája/szolgálóleánya, hanem felmérhetetlenül több annál. Olyan, önálló alkotó, aki nem kizárólag az írott szövegek felé terelheti figyelmünket, érdeklődésünket és szeretetünket, hanem akár – mint Faltisz Alexandra – a zene világa felé is, legyen az

könnyű, vagy klasszikus. Ezt a személetet igyekszik átadni tanítványainak, a SZÁMALK Szalézi Szakgimnázium nagyon diákbarát, ugyanakkor rendkívül igényes grafika szaktanáraként, számos diákkiállítás rendezőjeként.

Zimányi-Faltisz Dániel fotója édesanyjáról

Petróczi Éva József Attila-díjas költő, író, műfordító, irodalomtörténész, publicista, a Károli Gáspár Református Egyetem nyugalmazott egyetemi docense.